

Suomen metsäkeskus

Ympäristötukiohje

Metsälain 10 pykälän (§) elinympäristöt ja METSO-elinympäristöt
sekä niiden rahoitus

Suomen metsäkeskus
8.4.2021

Sisällysluettelo

Johdanto	2
1. Ympäristötuen yleiset edellytykset	2
2. METSO-suojelukeino kohteen mukaan	3
3. Ympäristötukivarojen kohdentamisen periaatteita	3
4. Ympäristötukisopimuksen uusimisen menettely	4
5. Elinympäristön hoito ja kunnostus ympäristötukikohteella	4
6. Ympäristötuen elinympäristökohtainen rahoitus	5
7. Metsälain 10 pykälän (§) elinympäristöjen rahoitus ympäristötuelle	6
7.1 Lähteiden, purojen, norojen ja pienten lampien välittömät lähiympäristöt	6
7.2 Suoelinympäristöt	6
7.3 Rehevät lehtolaikut	7
7.4 Kangasmetsäsaarekkeet	7
7.5 Rotkot ja kurut	7
7.6 Jyrkänteet ja niiden välittömät alusmetsät	7
7.7 Karukkokankaita vähätuottoisemmat hietikot, kalliot, kivikot ja louhikot	7
8. METSO-ohjelman valintaperusteiden mukaisten elinympäristöjen rahoitus ympäristötuelle	8
8.1 Lehdot	8
8.2 Monimuotoisuudelle merkittävät kangasmetsät	8
8.3 Monimuotoisuudelle merkittävät suot	9
8.4 Vesistöjen lähimetsät	9
8.5 Metsäluhdat ja tulvametsät	10
8.6 Metsäiset kalliot, jyrkänteet ja louhikot	10
8.7 Kalkkikallioiden ja ultraemäksisten maiden elinympäristöt	10
8.8 Harjujen paahde-elinympäristöt	11
8.9 Puustoiset perinneympäristöt	11
8.10 Maankohoamisrannikon monimuotoisuuskohteet	11
9. Ympäristötuen laskenta ja ympäristötukihakemus	11

Johdanto

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden turvaamisohjelman, METSO-ohjelman (jäljempänä METSO) tavoitteena on pysäyttää metsäisten luontotyyppien ja metsälajien taantuminen ja vakiinnuttaa luonnon monimuotoisuuden suotuisa kehitys vuoteen 2025 mennessä.

METSO-ohjelmassa on erilaisia vapaaehtoisen suojelun toteutuskeinoja. Luonnonsuojelulain osalta toteutuskeinoja ovat pysyvä suojelu tai 20 vuoden määräaikainen suojelu ja päätöksen tekee alueellinen Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (jäljempänä Ely-keskus). Kestävän metsätalouden rahoituslain (jäljempänä kemera) osalta toteutuskeinoja ovat 10 vuoden määräaikainen suojelu ja elinympäristöjen hoito ja kunnostus ja päätöksen tekee Metsäkeskus. Lisätietoja METSO-ohjelmasta on saatavilla [Metson-polku](#)-verkkosivustolta.

Tässä ohjeessa kuvataan Kemera-lain mukaisen ympäristötuen käyttöä metsälain 10 pykälän (§) elinympäristöillä ja METSO-ohjelman elinympäristöissä. Ohje on tarkoitettu Metsäkeskuksen ja muiden organisaatioiden toimihenkilöille sekä maanomistajille käytettäväksi ympäristötukisopimuksia valmisteltaessa.

Ympäristötuen rahoituksessa ja METSO:n toteutuksessa on tavoitteena kohdentaa Kemera-varoja metsälain ja METSO-ohjelman kannalta tarkoituksenmukaisimpiin kohteisiin. Kaikkien tarjolle tulevien kohteiden suojeluun ympäristötukivarat eivät riitä, jolloin kohteita joudutaan rajaamaan monimuotoisuusarvoltaan parhaisiin kohteisiin.

1. Ympäristötuen yleiset edellytykset

Ympäristötukea voidaan myöntää, jos metsien hoitoon tai käyttöön liittyvissä toimenpiteissä otetaan huomioon metsän biologisen monimuotoisuuden ylläpitäminen, luonnonhoito tai metsien muu kuin puuntuotannollinen käyttö laajemmin kuin metsälaissa säädetään maanomistajan velvollisuudeksi. Lisäksi tukea voidaan myöntää ympäristötukisopimuksen valmisteluun.

Ympäristötuki kohdistetaan ensisijaisesti metsälain 10 pykälän (§) erityisen tärkeisiin elinympäristöihin ja määrärahojen puitteissa tukea on mahdollista myöntää myös METSO-ohjelman luonnontieteellisten valintaperusteiden elinympäristöihin.

Maa- ja metsätalousministeriön antaman vuosittaisen luonnonhoitomomentin rahoituspäätöksen mukaisesti varoja käytetään metsälain 10 pykälän (§) erityisen tärkeiden elinympäristöjen säilyttämisestä yksityisille maanomistajille aiheutuvien vähäistä suurempien menetysten korvaamiseen ympäristötuella silloin, kun hakkuu on todellinen uhka monimuotoisuuden häviämislle. Varoja käytetään myös METSO-elinympäristöjen rahoitukseen ja luonnonhoitohankkeisiin.

Kemeran monimuotoisuuden turvaamiseen tarkoitettua rahoitusta voidaan käyttää vain niillä alueilla, joilla metsälakia sovelletaan. Hakemuksen valmisteluvaiheessa tulee selvittää muun muassa kaavarajoitteet tuen hakemiselle. Ympäristötukea ei käytetä luonnonsuojelulain nojalla rauhoitetuilla alueilla, luonnonsuojelulain mukaisessa eliölajien suojelussa eikä muissa luonnonsuojelulakiin perustuvissa korvauksissa. Suojeltava laji voi kuitenkin olla monimuotoisuuden lisäarvona ympäristötuella säilytettävällä tai hoidettavalla elinympäristöllä.

Rahoituksen tulee kohdistua Kemeran neljännen pykälän (§) mukaisiin yksityisten maanomistajien metsiin. Ympäristötukihakemuksen valmisteluvaiheessa tulee pyrkiä selvittämään hakijan kaikki samalla kiinteistöllä olevat elinympäristöt sekä valmistelevaan ympäristötukihakemus. Tarvittaessa tulee selvittää ympäristötuen myöntämisen edellytykset etukäteen Metsäkeskuksen rahoitus- ja tarkastuspalvelun asiantuntijan kanssa. Samassa ympäristötukihakemuksessa voidaan hakea ympäristötukikorvausta eri kiinteistöille, mutta korvauksen laskenta tulee tehdä kiinteistökohtaisesti ja samassa ympäristötukihakemuksessa olevien kiinteistöjen omistuksen tulee olla identtinen.

2. METSO-suojelukeino kohteen mukaan

Maanomistajan tarjotessa laajaa kohdetta tai jopa koko tilaa suojeluun, tulee neuvonnassa korostaa varojen käytön tehokkuutta ja tarkoituksenmukaisuutta ympäristötukirahoituksen riittävyyden takia. Mikäli kohde on pinta-alaltaan neljä hehtaaria tai sen alle, tai muodostuu useammista erillisistä kohteista, on Kemeran ympäristötuki yleensä kohteeseen sopivin METSO-keino.

Mikäli maanomistaja tarjoaa neljä hehtaaria laajempaa kohdetta ympäristötukeen, tulee selvittää kohteen edellytykset ja maanomistajan halu pysyvään suojeluun. Metsäkeskus ja monet metsäalan toimijat ovat sopineet kohteiden välittämisestä Ely-keskukselle METSO-välityssopimuksella. Ympäristöministeriö on linjannut METSO-välityssopimuksessa pysyvän suojelun kohteiden olevan pääsääntöisesti yli neljä hehtaaria. Tapaus- ja aluekohtaisesti voidaan Ely-keskukselle välittää pienempiä kohteita etenkin olemassa oleviin suojelualueisiin rajoittuvia tai muutoin esimerkiksi lajiston osalta merkittäviä kohteita.

3. Ympäristötukivarojen kohdentamisen periaatteita

Valtion talousarviossa myönnetään metsien biologisen monimuotoisuuden ylläpitämisen ja metsäluonnon hoidon edistämisen vuosittaiset määrärahat. Metsäkeskus kohdentaa määrärahoja ympäristötukeen vuosittain talousarviossa ja maa- ja metsätalousministeriön varojen myöntöpäätöksessä mainituin perustein. Lisäksi kohdentamisesta tehdään muun muassa alueellisen monimuotoisuustiedon sekä alueellisten metsäohjelmien mukaisesti. Metsäkeskus pyrkii alueellisesti monimuotoisuutta turvaaviin kohteiden verkostoihin ja alueiden väliseen tasapuolisuuteen rahoituspäätöksiä tehtäessä. Tarvittaessa varoja voidaan ohjata maakuntien välillä uudelleen ympäristötukivarojen käyttötärpeen mukaan.

Valtioneuvoston METSO-periaatepäätöksen mukaisesti Kemeralla rahoitettavien keinojen tavoitteena on luontaisesti pienialaisten, hoitoa vaativien tai luontoarvoiltaan muuttuvien kohteiden sekä metsätaloustoimien ohella säilytettävien luontoarvojen turvaaminen.

Metsälaki- ja METSO-elinympäristöjen ekologinen laatu tulee aina huomioida ennen kohteiden pinta-alaa. Metsänomistajille tulee korostaa, että vain jäljempänä tässä ohjeessa mainitut metsälain elinympäristöt ja METSON valintaperusteet täyttävät elinympäristöt voivat saada ympäristötukirahoitusta.

Pääsääntöisesti rahoitetaan puustoisia metsämaan kohteita. Metsämaan kasvu on yli yksi kuutiometri hehtaarille vuodessa. Määrittelyssä otetaan huomioon metsänhoidollinen kiertoaika ja puuston kasvu sinä aikana. Monimuotoisuusarvoiltaan vähäisiä kohteita ei rahoiteta. Jos kohde säilyisi myös ilman kor-

vausta, kuten jouto- ja kitumaan suot ja kalliot, ei rahoitus edistä metsälain tai METSO-ohjelman tavoitteiden toteutumista. Vähäpuustoisia kohteita ovat kitu- ja joutomaan kohteet ja niitä rahoitetaan vain muita kohteita yhtenäisiksi kokonaisuuksiksi kytkevinä kohteina maksimissaan 50 % ekologisena kokonaisuutena rajatun kokonaisuuden pinta-alasta.

Ympäristötukikohteet pyritään rajaamaan maaston luontaisia rajoja noudattaen siten, että muodostuu metsäluonnon suojelun kannalta ekologinen kokonaisuus. Kohteiden turvaamisessa on tavoitteena elinympäristöverkostojen muodostaminen ja pienten elinympäristökohteiden laajentaminen ekologisten rajojen mukaan. Ympäristötukea voidaan käyttää suojelukohteiden kuten metsälain 10 pykälän elinympäristöjen tai muiden suojelukohteiden lähiympäristössä ja niitä yhdistävinä.

Sellaisia alueellisesti edustavia METSO-elinympäristöjä, jotka eivät liity metsälakikohteisiin tai luonnon-suojelualueisiin tai muodosta ekologista verkostoa niiden kanssa, voidaan rahoittaa erillisinä vain monimuotoisuusarvoltaan parhaiden puustoisten kohteiden osalta. Muita METSO-elinympäristöjä voidaan rahoittaa suojelualueita toisiinsa kytkevinä tai kokonaisuutta laajentavina ja niihin voi sisältyä sopimus hoito- ja kunnostustöiden toteuttamisesta.

4. Ympäristötukisopimuksen uusimisen menettely

Ympäristötukisopimukset on solmittu vuodesta 2004 lähtien kymmenen vuoden mittaisina. Sopimuksia uusittaessa noudatetaan tämän ohjeen mukaisia elinympäristökohtaisia rahoitusehtoja, jolloin jokaisen elinympäristökuvion rahoituskelpoisuus tarkastellaan tämän ohjeen mukaisesti. Uutta sopimuskautta valmistellessa voi osa aiemman sopimuksen kohteista jäädä ympäristötuen ulkopuolelle, mutta kiinteistöä voi löytyä uusia rahoitettavia kohteita, joita ei ole ollut mukana aiemmassa sopimuksessa ja jotka voidaan ottaa ympäristötukisopimukseen mukaan.

Myös vuosina 2000 - 2003 laaditut 30 vuoden ympäristötukisopimukset, joiden maksu on jaksotettu 10 vuoden aikajaksoille, joudutaan aiemman Kemera-lain kumoamisen takia käsittelemään uusittavina sopimuksina vuosina 2020 - 2023. Sopimuskohteet on arvioitava nykyisten rahoitusehtojen mukaisina ja maanomistajalle tarjotaan mahdollisuuksien mukaan uutta 10 vuoden ympäristötukisopimusta.

Maanomistajia tulee neuvoa kaikista METSO-ohjelman toteutuskeinoista. Pysyvään suojeluun sopivat kohteet välitetään maanomistajan toimeksiannosta Ely-keskukseen.

5. Elinympäristön hoito ja kunnostus ympäristötukikohteella

Ympäristötukeen voidaan ottaa mukaan hoitoa ja kunnostusta tarvitsevia METSO-luokan kaksi ja kolme elinympäristöä (METSO-luokat II ja III) erillisinä kohteina, mikäli elinympäristön palauttavista luonnonhoidon toimenpiteistä on sovittu maanomistajan kanssa ja elinympäristön luokitus muuttuu toimenpiteen jälkeen oleellisesti ja kehittyy METSO-luokaksi yksi. Tämän jälkeen kohde on rahoitettavissa tämän ohjeen yleisten linjausten mukaisesti.

Myös metsälain elinympäristön ominaispiirteiden säilymistä edistäviä hoito- ja kunnostustoimenpiteitä voidaan rahoittaa ympäristötuesta silloin, kun kunnostus on puustoisien elinympäristön monimuotoisuuden edistämisen kannalta välttämätöntä.

Hoitotöistä on laadittava aina ympäristötukihakemukseen liittyvä hoito- ja käyttösuunnitelma. Suunnitelman laadintaan löytyy Metsäkeskuksen verkkosivulta lomake *Suunnitelma ympäristötukikohteen hoito- ja käyttösuunnitelman mukaisista luonnonhoitotöistä*. Luonnonhoitotyön tulee kohdentua kuviolle, jolle haetaan ympäristötukea.

Ympäristötukisopimuskohteessa luonnonhoitotarve arvioidaan osana ympäristötukisopimuksen valmistelua ja tarvittavat toimenpiteet rahoitetaan joko ympäristötuen yhteydessä haettavalla suunnittelu- ja toteutustuella tai erillisenä luonnonhoitohankkeena hankehaun kautta. Mikäli kunnostusta tarvitsevat ympäristötukikohteet otetaan mukaan erilliseen elinympäristöjen hoidon ja kunnostuksen luonnonhoitohankkeeseen, siitä tulee mainita ympäristötukihakemuksessa ja Metsäkeskuksen ja maanomistajan välisessä neuvottelupöytäkirjassa.

6. Ympäristötuen elinympäristökohtainen rahoitus

Ympäristötuen valmistelussa noudatetaan [Metsälain](#) 10 pykälän (§) yleistä määrittelyä erityisen tärkeistä elinympäristöistä sekä elinympäristökohtaisista ominaispiirteistä. Metsälain mukaiset erityisen tärkeät elinympäristöt ovat luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia ja ne erottuvat ympäröivästä metsäluonnosta selvästi. Erityisen tärkeät elinympäristöt ovat pienialaisia tai metsätaloudellisesti vähämerkityksellisiä.

Kohteiden arvioinnissa ja rajaamisessa tulee huomioida Metsäkeskuksen antama [Tulkintasuosituksia](#) metsälain 10 pykälän (§) tarkoittamien erityisen tärkeiden elinympäristöjen rajaamisesta.

METSO-elinympäristöjen ja niiden luokittelun osalta valmistelussa noudatetaan Ympäristöministeriön julkaisua Monimuotoisuudelle arvokkaiden elinympäristöjen tunnistaminen, [METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet](#).

Ympäristötukisopimusten ja METSO:n seuranta varten on kuvioitava erikseen metsälain 10 pykälän (§) elinympäristöt ja METSO-elinympäristöt niiden pääelinympäristöryhmän mukaan. Jokaisesta elinympäristökuvioista toimitetaan Metsäkeskukseen hakemuksen yhteydessä metsävaratietostandardin mukainen kuviotieto.

Elinympäristöjen ominaispiirteitä ja monimuotoisuudelle tärkeitä rakennepiirteitä tulee kuvata riittävästi. Tärkeitä rakennepiirteitä ovat lahopuuston määrä ja laatu, vanhat lehti- ja havupuut, jalot lehtipuut, palanut puuaines, puuston erirakenteisuus, lehtoisuus, pohjavesivaikutus, soistuneisuus ja vesitalouden luonnontilaisuus. Lahopuuston määrä tulee ilmoittaa kuviokohtaisesti pysty- ja maapuun hehtaarikohtaisina kuutiometrimäärinä.

7. Metsälain 10 pykälän (§) elinympäristöjen rahoitus ympäristötuella

7.1 Lähteiden, purojen, norojen ja pienten lampien välittömät lähiympäristöt

Pienvesielinympäristöjen ominaispiirteitä ovat veden läheisyydestä ja puu- ja pensaskerroksesta johtuvat erityiset kasvuolosuhteet ja pienilmasto. Lammet voivat olla enintään puolen hehtaarin laajuisia. Puron ja noron osalta tulee puuston olla molemmilla puolilla uomaa luonnontilaista tai sen kaltaista.

Pienvesien lähiympäristöt ovat ympäristötukeen rahoituskelpoisia puustoisina kohteina. Pienvesikohteiden rajauksessa noudatetaan kohteen ekologisia rajoja ja Metsäkeskuksen metsälain 10 pykälän tulkintasuositusta. Pienvesikohteita on usein tarkoituksenmukaista laajentaa muilla niitä ympäröivillä elinympäristöillä. Vähäpuustoisilla jouto- ja kitumaan soilla sijaitsevia pienvesikohteita ei pääsääntöisesti rahoiteta, elleivät ne yhdistä muita sopimusalueen metsäisiä kohteita toisiinsa. Vähäpuustoista pienvesielinympäristöä voi tällöin olla maksimissaan 50 % ekologisenä kokonaisuutena rajatun kokonaisuuden pinta-alasta.

Metsälain 10 pykälän tulkintasuositusta kapeampia purokohteita voidaan metsämaalla rahoittaa jäljempänä kuvatun METSO-pienvesikohteiden mukaisesti muita kohteita kytkevinä.

Pienvesikohteiden hydrologista tilaa voidaan parantaa elinympäristön ulkopuolella tehtävillä vesiensuojelutoimilla kuten puroon laskevien ojien tukkimisella tai ohjaamisella pintavalutukseen luonnonhoitohankkeella tai muun arkimetsänhoitotyön yhteydessä.

7.2 Suoelinympäristöt

Suoelinympäristöille yhteinen piirre on vesitalouden luonnontilaisuus tai luonnontilaisuuden kaltaisuus.

- a) lehto- ja ruohokorvet ovat puustoisina suokohteina ympäristötukeen rahoituskelpoisia
- b) yhtenäiset metsäkorte- ja suomuurainkorvet ovat puustoisina suokohteina ympäristötukeen rahoituskelpoisia
- c) letot, ovat puustoisina suokohteina ympäristötukeen rahoituskelpoisia, mutta vähäpuustoisia lettokohteita voidaan rahoittaa seuraavan kohdan d mukaisesti
- d) vähäpuustoisia kitu- ja joutomaan soita ei pääsääntöisesti rahoiteta. Poikkeustapauksissa voidaan ympäristötukisopimukseen ottaa mukaan vähäpuustoinen pienialainen suokuvio, mikäli kuvio on jäämässä sopimusalueen keskelle ja on osa säännöllisen muotoiseksi rajattavaa ekologista kokonaisuutta. Vähäpuustoisien osuuden pinta-ala voi olla maksimissaan 50 % ekologiseksi kokonaisuudeksi rajatun alueen kokonaispinta-alasta. Erityisin perustein pinta-ala osuus voi olla edellä mainittua hieman suurempi. Erityinen peruste voi olla esimerkiksi uhanalaisen lajin esiintymä.
- e) luhdet ovat rahoituskelpoisia pienvesikohteiden lähiympäristössä puustoisina kohteina. Vesistöjen vähäpuustoisia rantaluhtia ei pääsääntöisesti rahoiteta.

Puustoisten soiden hydrologista tilaa voidaan parantaa esimerkiksi reunaojaa padottamalla tai tukkimalla ympäristötukihakemuksen yhteydessä tai luonnonhoitohankkeella.

7.3 Rehevät lehtolaikut

Rehevien lehtolaikkujen ominaispiirteitä ovat lehtomulta, vaateliias kasvillisuus sekä luonnontilainen tai luonnontilaisen kaltainen puusto ja pensaskasvillisuus. Rehevät lehtolaikut ovat ympäristötukeen rahoituskelpoisia. Kohteiden rajaaminen perustuu edellä mainittuihin ominaispiirteisiin.

Lehtokohteiden hoitoon kuten vaateliasta lehtolajistoa uhkaavan havupuuston raivaukseen ja hakkuutähteen keruuseen voi hakea tapauskohtaisesti tukea ympäristötukihakemuksen yhteydessä tai luonnonhoitohankkeella. Käsitteilyn tulee olla [metsälain](#) 10 a ja 10 b sekä [valtioneuvoston asetuksen](#) metsien kestävästä käytöstä ja hoidosta 15 pykälän mukaista.

7.4 Kangasmetsäsaarekkeet

Kangasmetsäsaarekkeet sijaitsevat ojittamattomilla soilla tai soilla, joissa luontainen vesitalous on pääosin säilynyt muuttumattomana. Kangasmetsäsaarekkeet ovat ympäristötukeen rahoituskelpoisia puustoisina kohteina, kun niiden hakkuu on todellinen uhka monimuotoisuuden häviämislle.

Kolmen tai useamman kangasmetsäsaarekkeen väliin jäävää ja kangasmetsäsaarekkeet yhteen sitovan vähäpuustoisien suon pinta-ala voi olla maksimissaan 50 % ekologisenä kokonaisuutena rajatun kokonaisuuden pinta-alasta.

7.5 Rotkot ja kurut

Rotkot ja kurut ovat kallioperään tai kivennäismaahan uurtuneita, jyrkkärinteisiä, pääosiltaan vähintään kymmenen metriä syviä, joiden ominaispiirteinä on luonteenomainen muusta ympäristöstä poikkeava kasvillisuus. Rotkot ja kurut ovat ympäristötukeen rahoituskelpoisia puustoisina kohteina, kun niiden hakkuu on todellinen uhka monimuotoisuuden häviämislle.

7.6 Jyrkänteet ja niiden välittömät alusmetsät

Jyrkänteet ovat pääosiltaan vähintään kymmenen metriä korkeita ja elinympäristöön kuuluu myös jyrkänteen välittömät alusmetsät. Jyrkänteet ja niiden alusmetsät ovat ympäristötukeen rahoituskelpoisia puustoisina kohteina, kun niiden hakkuu on todellinen uhka monimuotoisuuden häviämislle.

7.7 Karukkokankaita vähätuottoisemmat hietikot, kalliot, kivikot ja louhikot

Elinympäristöjen ominaispiirre on harvahko puusto. Vähätuottoisina elinympäristöinä ne eivät ole pääsääntöisesti ympäristötuella rahoitettavia. Poikkeustapauksissa voidaan ympäristötukisopimukseen ottaa mukaan pienialainen vähätuottoinen kuvio, jos se on jäämässä sopimusalueen keskelle ja on näin osa ekologisesti rajattua kokonaisuutta. Vähäpuustoinen elinympäristö voi olla maksimissaan 50 % ekologisenä kokonaisuutena rajatun kokonaisuuden pinta-alasta.

8. METSO-ohjelman valintaperusteiden mukaisten elinympäristöjen rahoitus ympäristötuella

8.1 Lehdot

Lehtometsien rakennepiirteitä ovat muun muassa vanhat lehtipuut, jalopuut, lehtopensaat, lahoppuusto sekä monipuolinen ja vaatelias lajisto.

Lehdot ovat ympäristötuella rahoituskelpoisia sekä erillisenä, että muihin sopimuskohteisiin tai suojelualueisiin kytkeytyvinä, kun kohde on METSO-luokkaa yksi tai kaksi (luokat I-II). Laajoja lehtokohteita tulee tarjota ensisijaisesti Ely-keskukselle rahoitettavaksi. Maanomistajan halutessa laajoja lehtokohteita voidaan rahoittaa myös Kemeran ympäristötuella.

Lehtokohteiden hoitoon kuten vaatelista lehtolajistoa uhkaavan havupuuston raivaukseen tai hakkuutähteen keräykseen voi hakea tukea ympäristötukihakemuksen yhteydessä tai luonnonhoitohankkeella.

8.2 Monimuotoisuudelle merkittävät kangasmetsät

Monimuotoisuudelle merkittävien kangasmetsien tärkein rakennepiirre on runsaslahoppuustoisuus. Kangasmetsällä tulee olla myös muita monimuotoisuudelle tärkeitä rakennepiirteitä kuten vallitsevan puuston korkea ikä, vanhat lehtipuut sekä puuston luonnontilaisuus ja erirakenteisuus.

Kangasmetsiä rahoitetaan ympäristötuella pääsääntöisesti metsälakikohteita laajentavina esimerkiksi pienvesiin liittyvinä. Monimuotoisuudelle merkittävät kangasmetsäkohteet välitetään ensi sijassa Ely-keskukselle, mutta jos maanomistaja ei halua pysyvää suojelua, voidaan METSO-luokan yksi (luokka I) kohteita rahoittaa erillisinä ympäristötukikohteina. Ensisijaisena rahoituskriteerinä on lahoppuuston määrä. METSO-luokassa yksi (luokka I) lahoppuun määrän tulee olla yli kymmenen kuutiometriä hehtaarilla. Lisäksi rahoitettavalla kohteella tulee olla muita monimuotoisuudelle tärkeitä rakennepiirteitä.

METSO-luokan kaksi (luokka II) kohteita voidaan rahoittaa silloin, kun ne muodostavat ekologisen kokonaisuuden tai verkoston puustoisien metsälain elinympäristön, METSO luokan yksi (luokka I) kohteen tai olemassa olevan suojelukohteen kanssa. Rahoitettava luokan kaksi (luokka II) kohde voi olla myös rahoitettavan kokonaisuuden ulkokehällä ja sillä tulee olla monimuotoisuudelle tärkeitä rakennepiirteitä. METSO-luokassa kaksi (luokka II) lahoppuuta tulee olla viidestä kymmeneen kuutiometriä hehtaarilla.

METSO luokan kaksi (luokka II) kohde voidaan rahoittaa, mikäli kohteesta voidaan kuvioda omaksi kuviksi runsaslahoppuustoisempi (yli 10 kuutiometriä hehtaarilla lahoppuuta) kuvio, joka nostaa kohteen monimuotoisuusmerkitystä. Kohteella tulee olla lisäksi muita merkittäviä monimuotoisuuden rakennepiirteitä.

Monimuotoisuudeltaan merkittävien kangasmetsäkohteita voi kiinteistökohtaisesti olla enintään viisi hehtaaria (5 ha). Tällöin otetaan huomioon myös muut mahdolliset kyseisellä kiinteistöllä voimassa olevat ympäristötukisopimukset.

8.3 Monimuotoisuudelle merkittävät suot

Monimuotoisuudelle merkittävien soiden tärkeitä rakennepiirteitä ovat muun muassa suon rehevyys, puuston korkea ikä ja luonnontilaisuus, lahoppuusto, kostea pienilmasto sekä vesitalouden luonnontilaisuus tai ennallistamiskelpoisuus.

Monimuotoisuudelle merkittävien puustoisten metsämaan soiden ja soiden metsäisten reunojen osalta ympäristötuella ovat rahoituskelpoisia METSO-luokan yksi ja kaksi (luokka I ja II) puustoiset korvet ja letot sekä ravinteiset rämeet. Rahoitettava kohde voi olla erillinen tai kytkeytyä muihin rahoitettaviin kohteisiin tai suojelualueisiin. Vähäpuustoisia soita ei ympäristötuella pääsääntöisesti rahoiteta.

Suokohteiden rajauksessa tulee pyrkiä ekologiseen kokonaisuuteen, mutta laajat suokohteet kuuluvat METSO:n toteutuksessa luonnonsuojelulain pysyvään suojeluun. Helmi-elinympäristöohjelman avulla toteutetaan laajempien suoalueiden suojelua ja ennallistamista Ely-keskusten ja Metsähallituksen toimesta.

Puustoisten suoelinympäristöjen hydrologisen tilan parantamiseen kuten ojien tukkimiseen tai veden palauttamiseen kuivuneelle suolle voi hakea tukea ympäristötukihakemuksen yhteydessä tai luonnonhoitohankkeella.

8.4 Vesistöjen lähimetsät

Vesistöjen lähimetsien tärkeitä rakennepiirteitä ovat kostea pienilmasto, maaperän kosteusolot sekä puuston luonnontilaisuus ja erirakenteisuus.

Vesistöjen lähimetsistä voidaan ympäristötuella rahoittaa monimuotoisuusarvoltaan merkittäviä pienvesiympäristöjä, erityisesti purojen, norojen ja lähteiden lähimetsiä. Pienveden määrittelyssä sovelletaan [vesilain](#) mukaista vesistön määritelmää. Muiden vesistöjen lähimetsiä voidaan rahoittaa ympäristötuella esimerkiksi monimuotoisuudelle merkittävänä kangasmetsänä tai puustoisena suokohteena.

Ympäristötukea voidaan myöntää erillisille tai kytkeytyville METSO-luokan yksi kohteille (luokka I). METSO-luokan kaksi (luokka II) kohteita voidaan rahoittaa, kun ne liittyvät tai kytkeytyvät pienvesien muodostamaan ekologiseen kokonaisuuteen, olemassa olevan suojelualueeseen tai metsälakikohteeseen tai METSO-luokan yksi (luokka I) tai kun niihin sisältyy luonnonhoitotöitä.

Pienvesikohteiden rajaus tulee tehdä riittävän laajana monimuotoisuusarvojen turvaamiseksi ja kehittämiseksi. Rajauksessa tulee pyrkiä metsälain 10 pykälän tulkintasuosituksessa kuvattuun. Kohteen puuston ei tarvitse täyttää metsälain 10 pykälän kohteen puuston vaateita, mutta ympäristötukikohteeksi rajatulla puustoisella vyöhykkeellä tulee olla talousmetsästä poikkeavaa puustorakennetta sekä monimuotoisuudelle arvokkaita rakennepiirteitä ja edellytyksiä kehittyä luonnontilaisen kaltaiseksi ajan kuluessa.

Pienveden hydrologisen tilan parantamiseen kuten ojien tukkimiseen tai ohjaamiseen pintavalutukseen voi hakea tukea ympäristötukihakemuksen yhteydessä tai luonnonhoitohankkeella.

8.5 Metsäluhdat ja tulvametsät

Metsäluhdat ja tulvametsät ovat vesistöjen ranta- ja lähimetsiä. Niille tärkeitä rakennepiirteitä ovat muun muassa säännöllinen pintavesien tulviminen, tulvalietteen kertyminen, lehtipuuston ja lahopuuston runsaus ja puuston luonnontilaisuus.

Metsäluhtia ja tulvametsiä voidaan ympäristötuella rahoittaa etenkin pienvesikohteen lähiympäristönä. Pienvesikohteiden ekologiseen rajaukseen tuleekin pyrkiä sisällyttämään tulviva alue. METSO-luokan yksi (luokka I) kohteet voidaan rahoittaa erillisinä kohteina.

Vesistöjen varsilla olevia puustoisia metsäluhtia ja tulvametsiä voidaan METSO luokan kaksi (luokka II) kohteina rahoittaa ympäristötuella silloin, kun ne muodostavat ekologisen kokonaisuuden metsälain elinympäristön, METSO-luokan yksi (luokka I) tai muun suojellun kohteen kanssa.

Metsäluhtia ja tulvametsiä voi kiinteistökohtaisesti olla enintään viisi hehtaaria (5 ha). Tällöin otetaan huomioon myös muut mahdolliset kyseisellä kiinteistöllä voimassa olevat ympäristötukisopimukset.

Metsäluhdan tai tulvametsän hydrologisen tilan parantamiseen kuten vesien palauttamiseen metsäluhtaan voi hakea tukea ympäristötukihakemuksen yhteydessä tai luonnonhoitohankkeella.

8.6 Metsäiset kalliot, jyrkänteet ja louhikot

Metsäisille kallioille, jyrkänteille ja louhikoille tärkeitä rakennepiirteitä ovat muun muassa puuston korkea ikä, lahopuusto sekä pinnanmuotojen vaihtelevuus.

Metsäiset kalliot, jyrkänteet ja louhikot ovat puustoisina ympäristötuella pääsääntöisesti rahoitettavia. METSO-luokan yksi (luokka I) puustoisia kohteita voidaan rahoittaa erillisinä. METSO-luokan kaksi (luokka II) puustoisia kohteita voidaan rahoittaa ympäristötuella silloin, kun ne muodostavat ekologisen kokonaisuuden metsälain elinympäristön, METSO-luokan yksi (luokka I) tai muun suojellun kohteen kanssa.

Metsäisiä kallioita, jyrkänteitä ja louhikoita voi kiinteistökohtaisesti olla enintään viisi hehtaaria (5 ha). Tällöin otetaan huomioon myös muut mahdolliset kyseisellä kiinteistöllä voimassa olevat ympäristötukisopimukset.

8.7 Kalkkikallioiden ja ultraemäksisten maiden elinympäristöt

Kalkkikalliot ja ultraemäksiset kalliot ovat harvinaisia, yleensä pienialaisia ja niiden lajisto on vaateliasta ja harvinaista. Tärkeitä rakennepiirteitä erityisen lajiston lisäksi ovat puuston luonnontilaisuus ja mosaikkimaisuus.

Kalkkikallioita ja ultraemäksisten maiden elinympäristöjä voidaan ympäristötuella rahoittaa puustoisina kohteina. Ne voivat olla rahoituskelpoisia myös erillisinä METSO-luokan yksi (luokka I) kohteina ja METSO-luokan kaksi (luokka II) kohteina muihin kohteisiin kytkeytyvinä.

Vähäpuustoisia kohteita voidaan rahoittaa silloin, kun ne kytkevät muita rahoitettavia kohteita toisiinsa ja ovat maksimissaan 50 % ekologisen kokonaisuutena rajatun kokonaisuuden pinta-alasta.

Kalkkikallioiden ja ultraemäksisten maiden luonnonhoito edellyttää hyvää tietoa kohteiden lajistosta, joten niiden hoito tulee suunnitella alan asiantuntijan kanssa.

8.8 Harjujen paahde-elinympäristöt

Harjujen paahde-elinympäristöille on ominaista äärevä pienilmasto sekä erityinen lajisto. Paahderinteillä puusto on yleensä harvaa ja aukkoista.

Ympäristötuen rahoituksen edellytyksenä on kohteelta löytyvä erityinen paahdelajisto. Alueellisesti edustavia METSO-luokan yksi (luokka I) kohteita voidaan rahoittaa erillisinä kohteina.

METSO-luokan kaksi (luokka II) harjuelinympäristöjä voidaan rahoittaa silloin kun ne muodostavat ekologisen kokonaisuuden metsälakikohteen, METSO-luokan yksi (luokka I) tai muun suojellun kohteen kanssa.

Paahde-elinympäristöjen hoitoon kuten umpeutumista estävän puuston ja harjulajistoa haittaavan hakutähteen poistoon voi hakea tukea ympäristötuen yhteydessä tai luonnonhoitohankkeena.

8.9 Puustoiset perinneympäristöt

Puustoiset perinneympäristöt ovat syntyneet maatalouskäytön tai laidunnuksen seurauksena. Perinneympäristöjen tärkeitä rakennepiirteitä ovat muun muassa harva puusto, vanha lehtipuusto sekä vaateliias lajisto.

Perinneympäristöt ovat yleensä hoitoa vaativia kohteita. Niitä rahoitetaan pääasiallisesti maatalouden ympäristötukijärjestelmän kautta. Mikäli maanomistajalla ei ole mahdollisuutta hakea maatalouden rahoitusta, voidaan METSO luokan yksi (luokka I) kohteita rahoittaa erillisinä, mikäli kohteelta löytyy vanhoja tai kookkaita lehtipuita sekä niitty- ja ketolajistoa.

METSO-luokan kaksi (luokka II) puustoisia perinneympäristöjä voidaan rahoittaa ympäristötuella silloin, kun ne liittyvät rahoitettavaan metsälain elinympäristöön, METSO-luokan yksi kohteeseen tai muuhun olemassa olevaan suojelukohteeseen.

Perinneympäristön hoitoon kuten puuston tai pensaikon poistoon voi hakea tapauskohtaisesti ympäristötukihakemuksen yhteydessä tai luonnonhoitohankkeella.

8.10 Maankohoamisrannikon monimuotoisuuskohteet

Maankohoamisrannikon monimuotoisuuskohteet muodostuvat monista erilaisista elinympäristöistä kuten metsäluhdista, tulvametsistä, korvista ja muista soista, pienvesien lähimetsistä tai runsaslahopuustoisista kangasmetsistä. Maankohoamisrannikon monimuotoisuuskohteita rahoitetaan ympäristötuella kyseisen elinympäristötyypin ohjeiden mukaisesti.

9. Ympäristötuen laskenta ja ympäristötukihakemus

Ympäristötukikorvauksen laskenta on kiinteistökohtainen. Ympäristötuen sopimuskohtainen minimikorvaus on perus- ja hakkuukorvauksen osalta 500 euroa. Yhdelle sopimukselle voidaan liittää useampi omistukseltaan identtisen maanomistajan kiinteistö. Ympäristötukisopimuksen valmisteluun voidaan

myöntää tukea vain, jos se tehdään muuna kuin maanomistajan omana työnä. Ympäristötukisopimuksen valmistelu korvataan todellisten kustannusten perusteella ja sen määrä on enintään 20 prosenttia sopimuskohteelle myönnettävän ympäristötuen määrästä. Lisäksi ympäristötukena voidaan korvata kokonaan ne kohtuulliset kustannukset, jotka aiheutuvat hoito- ja kunnossapitosuunnitelman laatimisesta ja toteuttamisesta.

Ympäristötuki muodostuu peruskorvauksesta ja hakkuuarvokorvauksesta. Ympäristötuen määrä on kolmasosa siitä määrästä, joka saadaan vähentämällä kohteen peruskorvauksen ja hakkuuarvokorvauksen summasta maanomistajan omavastuuosuus. Peruskorvaus on maakuntapohjaisesti määritellyn alueen puukuutiometrin kantohinta kerrottuna kahdella ympäristötukikohteen kutakin alkavaa hehtaaria kohden.

Hakkuuarvokorvaus saadaan kertomalla kohteella olevan puuston määrä maakuntapohjaisesti määritellyn alueen puukuutiometrin kantohinnalla. Puustoksi katsotaan metsien kestävästä hoidosta ja käytöstä annetun valtioneuvoston asetuksen 16 pykälässä tarkoitettu markkinakelpoinen puusto.

Omavastuuosuus on neljä prosenttia sen kiinteistön puuston arvosta, jolla kohde sijaitsee tai enintään 3 000 euroa. Puuston arvon määrittämisessä käytetään maakuntapohjaisesti määritellyn alueen puukuutiometrin kantohintaa.

Ympäristötuen laskentaa ja ympäristötukihakemuksen laatimista varten on käytettävissä lisämateriaalina Metsäkeskuksen verkkosivujen [lomakkeissa](#) *Ympäristötuen laskentataulukko*. Taulukko ohjeistaa täyttämään hakijan tiedot, elinympäristökuviot ja niiden puusto- ja luontotiedot sekä kiinteistön välittömät hakkuumahdollisuudet. Laskelma hakee metsän sijaintikunnan perusteella laskennassa käytettävän hetkisen alueellisen keskikantohinnan sekä tuottaa tietojen perusteella ympäristötukilaskelman sekä esitetyt ympäristötukihakemuksen. Lisäksi erillinen saavutettavaksi tehty *Ympäristötukihakemus* sekä *Ympäristötukihakemuksen valtakirja* löytyvät Metsäkeskuksen verkkosivujen lomakkeista.

Ympäristötuen laskentataulukko tuottaa sekä ympäristötukilaskelman että ympäristötukihakemuksen. Laatija täydentää tukilaskelmaan valmistelukorvauksen ja mahdollisen elinympäristön hoito- ja kunnostustyön suunnittelu- ja toteutuskustannuksen. Ympäristötukihakemukseen tulee täydentää muun muassa laatijan tiedot, maanomistajan pankkiyhteys sekä suostumus sähköiseen asiointiin. Sähköinen asiointi nopeuttaa rahoituspäätöksentekoa ja tukien maksatusta.

Laatija voi hyödyntää hakemusvalmistelussa oman organisaation metsäsuunnitelmatietoa, maanomistajan suostumuksella [Metsään.fi](#) palvelun tietoja sekä Metsäkeskuksen [avointa metsä- ja luontotietoa](#). Ympäristötukihakemukseen elinympäristöjen metsävara- ja luontotiedot voidaan toimittaa myös laatijan omasta järjestelmästä, jos sen tietosisältö vastaa Metsäkeskuksen kuviomuotoisen metsävaratiedon [metsätietostandardia](#) ja riittävät monimuotoisuuden rakennepiirteet on kuvattu elinympäristökuvioilta.

Lisätietoja ympäristötuella rahoitettavista kohteista ja hakemuksen laadinnasta saa Metsäkeskuksen alueellisilta luonnonhoidon asiantuntijoilta ja rahoituksen ja tarkastuksen asiantuntijoilta. Valtakunnallista ohjeistusta antavat rahoitus- ja tarkastuspäällikkö sekä luonnonhoidon johtava asiantuntija.